

Fragmente de amfore grecești inedite, aflate în colecția Muzeului Parohial din Țibana (jud. Iași)

Unpublished fragments of Greek amphorae in the collections of Țibana Parish Museum (Iași County)

Acest studiu a fost realizat cu ajutorul unui grant din partea
Ministerului Educației și Cercetării, CNCS - UEFISCDI,
număr PN-III-P1-1.1--PD-2019-0703, din cadrul PNCDI III.

This work was supported by a grant of Ministry of Education
and Research, CNCS - UEFISCDI, project number PN-III-P1-1.1--
PD-2019-0703, within PNCDI III.

Alexandru Berzovan
Dumitru Boghian
Sergiu-Constantin Enea

Cuvinte-cheie: cetăți din epoca fierului, relații comerciale, amfore grecești, muzee și colecții locale.

Rezumat: Problema relațiilor comerciale dintre populațiile locale, care au viețuit în spațiul dintre Carpații Orientali și Nistru în perioada de început a celei de-a doua epoci a fierului, și lumea mediteraneeană reprezintă un subiect dezbătut în mai multe rânduri în literatura de specialitate. Prin prezenta comunicare ne propunem să aducem în discuție un mic lot de fragmente de amfore grecești inedite din colecția Muzeului Parohial din Țibana, provenite din cetatea de la Poiana Mănăstirii-*Între Șașuri*. Materialul prezentat în această lucrare provine din două centre egeene, Thassos și Rhodos, și un centru sud-pontic, Heracleea. Este interesant de observat că, din totalul fragmentelor ceramice recuperate până acum din cetatea de la Poiana Mănăstirii, cele grecești reprezintă un procent destul de însemnat, undeva între 5 și 10%, ceea ce noi considerăm că nu este numai un simplu rod al întâmplării. În ciuda faptului că, aparent, cetatea nu a fost una intens locuită, materialul arheologic recuperat este destul de expresiv în ceea ce privește problematica relațiilor comerciale.

Keywords: Iron Age forts, trade relations, Greek amphorae, local collections and museums.

Abstract: The issue of trade relations between local peoples who lived in the area between the Eastern Carpathians and the Dniester in the early Late Iron Age and the Mediterranean world is a topic amply debated in the literature. Through this paper we intend to bring into discussion a small batch of Greek amphorae fragments from the collection of the Țibana Parish Museum, that were found in the fortress of Poiana Mănăstirii-*Între Șașuri*. The amphoric material presented in this paper originates two Aegean centers, Thassos and Rhodes and a South Pontic center, Heracleea. It is interesting to note that, out of the total ceramic fragments recovered so far from the fortress of Poiana Mănăstirii, the Greek ones represent a fairly significant percentage, somewhere between 5 and 10%, which we consider is not accidental. Despite the fact that, apparently, the fortress was not intensely inhabited, the recovered archaeological material is quite expressive in regarding to the problem of trade relations.

1. Introducere

Problema relațiilor comerciale dintre populațiile locale, care au viețuit în spațiul dintre Carpații Orientali și Nistru în perioada de început a celei de-a doua epoci a fierului (secolele V-III a. Chr.), și lumea mediteraneeană reprezintă un subiect dezbătut în mai multe rânduri în literatura de specialitate (Teodor 1984, 155-167; Mateevici 2007; mai recent Berzovan 2019a; Berzovan 2019b, cu bibliografia). Cu toate acestea, persistă încă numeroase necunoscute, datorate în mare parte stadiului cercetărilor. Pe lângă

1. Introduction

The issue of the trade relations between local populations living in the area between the Eastern Carpathians and the Dniester in the early period of the Late Iron Age (5th-3rd centuries BC) and the Mediterranean world is a topic debated several times in the specialized literature (Teodor 1984, 155-167; Mateevici 2007; more recently Berzovan 2019a; Berzovan 2019b, with bibliography). However, many questions still persist, largely due to the state of research. In addition to the fact that the archaeological excavations done so far have been quite limited in size, we must also

faptul că săpăturile arheologice de până acum au fost destul de restrânse ca amploare, trebuie să ținem cont și de trista realitate, potrivit căreia o bună parte din materialele arheologice descoperite, aflate în colecțiile diferitelor muzee, instituții de cultură, personale și locale, au rămas, din nefericire, nevalorificate, astfel încât imaginea de care dispunem la acest moment este una inegală.

În acest context, un prim și necesar pas, din punctul nostru de vedere, îl reprezintă studierea și valorificarea științifică a acestor materiale, „uite” în depozitele unor muzee sau școli. Astfel, prin prezenta comunicare ne propunem să aducem în discuție un mic lot de fragmente de amfore grecești inedite din colecția Muzeului Parohial din Țibana, provenite din cetatea de la Poiana Mănăstirii-Între Șanțuri.

Micul muzeu reunește în colecțiile sale un lot de materiale arheologice și etnografice destul de interesante. Cea mai mare parte a materialelor arheologice sunt piese recuperate din zona fortificației *Între Șanțuri*, dar există și alte categorii de artefacte aparținând unor alte intervale cronologice, descoperite în apropierea vetrei satului. Piesele au fost strânse, în cea mai mare parte, prin strădania învățătorului Constantin Alexa (Chirica, Tanasachi 1985, 424).

2. Cetatea de la Poiana Mănăstirii

Identificată în anii '80 ai secolului trecut, cetatea de la Poiana Mănăstirii se află amplasată în Podișul

take into account the sad reality according to which a large part of the archaeological materials discovered and deposited in the collections of various museums and cultural institutions is, unfortunately, unpublished. Thus the image we have at this moment is uneven.

In this context, a first and necessary step, from our point of view, is the study and scientific capitalization of these “forgotten” materials found in the deposits of various museums or schools. In this context, through this paper we intend to bring into discussion a small batch of fragments of Greek amphorae from the collection of the Țibana Parish Museum that were discovered in the fortress of Poiana Mănăstirii-Între Șanțuri.

The small parish museum brings together in its collections a lot of quite interesting archeological and ethnographic materials. Most of the archeological materials are pieces recovered in the area of the *Între Șanțuri* fort, but there are also other categories of artifacts belonging to other chronological intervals discovered near or around the village of Țibana. The artifacts were collected mostly through the efforts of the teacher Constantin Alexa (Chirica, Tanasachi 1985, 424).

2. The fortress from Poiana Mănăstirii

Identified in the 1980s, the fortress from Poiana Mănăstirii is located in the Central Moldavian Plateau (fig. 1), more precisely on Dealul Teilor, also known as Dealul Șanțurilor (in English, „The Hill of the Ditches”), at approx. 2.5 km NE, in a straight line, from Țibana village and 1.9 km NNE from Poiana Mănăstirii village, to which it

Fig. 1. Localizarea zonei cetății de la Poiana Mănăstirii-Între Șanțuri, comuna Țibana, jud. Iași,

Fig. 1. Localisation of the fortress from Poiana Mănăstirii-Între Șanțuri, Țibana commune, Iași County.

Central Moldovenesc (fig. 1), mai precis pe Dealul Teilor, cunoscut și ca Dealul Șanțurilor, la cca 2,5 km NE, în linie dreaptă, de satul Țibana și la 1,9 km NNE de satul Poiana Mănăstirii, de care aparține cadastral. Cetatea a fost construită pe segmentul sudic al culmii

belongs cadastrally. The fortress was built on the southern segment of the ridge between the Țibana and Urșița streams, combining the elements of natural fortification with the anthropic ones. It has an oval-elongated shape (800×400 m) and a total area (fig. 2) of about

dintre pâraurile Țibana și Urșița, îmbinând fericit elementele de fortificare naturală cu cele antropice. Aceasta are o formă oval-alungită (800×400 m) și o suprafață (fig. 2) totală de cca 15 ha¹, reprezentând una dintre cele mai mari fortificații cunoscute din microzona Podișului Central Moldovenesc. În ciuda mărimii, așa cum am subliniat și cu alte ocazii (Berzovan 2019a, 81), scanarea magnetometrică efectuată, ca, de altfel, și cercetările de teren, nu par să indice o densitate mare de locuire în interiorul incintei.

Materialele recoltate de noi atât ca urmare a periegezelor efectuate mai mulți ani de-a rândul, cât și prin sondajul efectuat în anul 2017, se încadrează din punct de vedere cronologic în limita secolelor IV-III a. Chr., cu sporadice fragmente ceramice aparținând culturii Poienеști-Lucașeuca (Berzovan 2016, 216-218; Berzovan et al. 2017; Enea et al. 2017).

Între resturile de materialele amforice, recuperate cu acele ocazii, am putut identifica fragmente provenite de la amfore de Rodos, Sinope, Chios, Heracleea, Thassos și de tip pontic (vezi Berzovan 2016, 220-221).

3. Materialele amforice din muzeul parohial Țibana

Materialele despre care vorbim sunt într-o stare puternic fragmentată, corodate atât de solul acid, cât și de o spălare destul de agresivă. Predomină torțile și resturile de torți, de obicei din partea superioară

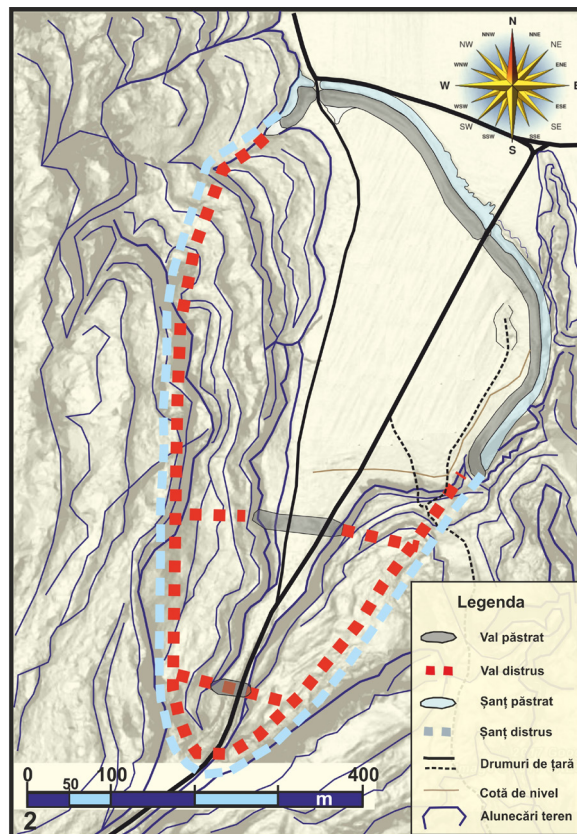

Fig. 2. Planul cetății de la Poiana Mănăstirii-Între Șanțuri.

Fig. 2. The plan of the Poiana Mănăstirii-Între Șanțuri fort.

15 ha¹, representing one of the largest known Iron Age fortification in the micro zone of the Central Moldavian Plateau. Despite the size, as we have pointed out on other occasions (Berzovan 2019a, 81), the magnetometric scan

¹ Pentru mai multe detalii vezi: Berzovan 2016, 216-218; Berzovan et al. 2017, 305-323; Enea et al. 2017, 403-405; Berzovan 2019a, 81-82.

¹ For more details see: Berzovan 2016, 216-218; Berzovan et al. 2017, 305-323; Enea et al. 2017, 403-405; Berzovan 2019a, 81-82.

Fig. 3. Poiana Mănăstirii-Între Șanțuri. Fragmente de torți de amfore grecești.

Fig. 3. Poiana Mănăstirii-Între Șanțuri. Handle fragments from Greek Amphorae.

sau intermediară, care par să-l fi atras pe colecționar. Le vom descrie succint, în cele ce urmează:

1. Fragment toată de culoare cărămizie; profil ovoidal. Dimensiuni: lungime păstrată – 7 cm; grosime – 4×3 cm (fig. 3/1).
2. Fragment toată de culoare cărămizie, puternic corodat; profil ovoidal. Dimensiuni: lungime păstrată – 8 cm; grosime: 4×3 cm (fig. 3/2).
3. Fragment toată de culoare cărămizie; profil circular. Dimensiuni: lungime păstrată – 9 cm; grosime – 4 cm (fig. 3/3).
4. Fragment toată de culoare roșiatică; profil ovoidal. Dimensiuni: lungime păstrată – 9 cm; grosime – 4×2 cm (fig. 3/4).
5. Fragment toată de culoare cărămizie; profil ovoidal. Dimensiuni: lungime păstrată – 7 cm; grosime – 4×3 cm (fig. 3/5).
6. Fragment toată de culoare cărămizie, corodat, ars secundar; profil circular. Dimensiuni: lungime păstrată – 6 cm; grosime – 3 cm (fig. 3/6).
7. Fragment toată de culoare roșiatică; profil ovoidal. Dimensiuni: lungime păstrată – cca 11 cm; grosime – 4×2 cm (fig. 3/7).
8. Picior de amforă de culoare roșiatică. Dimensiuni: înălțime păstrată – cca 11 cm; diametru fund – 5,5 cm (fig. 4/1).
9. Fragment toată de amforă cu perete; profil ovoidal; prezintă ștampilă, din nefericire deteriorată complet, ca urmare a coroziunii. Dimensiuni: grosime – cca 2,5 cm. Dimensiuni ștampilă – 5×1 cm (fig. 4/2).

performed as well as the field research does not seem to indicate a high density of living inside the enclosure.

The materials collected by us both as a result of the field surveys carried out several years in a row, as well as through the test-diggings conducted in 2017, falls chronologically between the 4-3 centuries BC, with sporadic ceramic fragments belonging culture Poienеști-Lucașeuca (Berzovan 2016, 216-218; Berzovan et al. 2017; Enea et al. 2017).

Among the remains of amphorae recovered on those occasions, we were able to identify fragments belonging to amphorae from Rhodes, Sinope, Chios, Heraclea, Thassos and the Pontic type (see Berzovan 2016, 220-221).

3. Amphorae fragments from Țibana Parish Museum

The materials we are talking about are in a highly fragmented state, corroded by both acidic soil and a rather aggressive washing. Handles and remnants of handles predominate, usually from the top or middle, which seem to have attracted the collector. We will briefly describe them in the following:

1. Fragment of handle, brick-red colored fabric; ovoid profile. Dimensions: length (remaining) – 7 cm; thickness – 4×3 cm (fig. 3/1).
2. Fragment of handle, brick-red colored fabric, strongly corroded; ovoid profile. Dimensions: length (remaining) – 8 cm; thickness – 4×3 cm (fig. 3/2).

Fig. 4. Poiana Mănăstirii-Între Șanțuri. Fragmente de amfore grecești.
Fig. 4. Poiana Mănăstirii-Între Șanțuri. Fragments of Greek Amphorae.

3. Fragment of handle, brick-red colored fabric; circular profile. Dimensions: length (remaining) – 9 cm; thickness – 4 cm (fig. 3/3).
4. Fragment of reddish handle; ovoid profile. Dimensions: length (remaining) – 9 cm; thickness – 4×2 cm (fig. 3/4).
5. Fragment of handle, brick-red colored; ovoid profile. Dimensions: length (remaining) – 7 cm; thickness – 4×3 cm (fig. 3/5).
6. Fragment of handle, brick-red colored, corroded, secondary burns; circular profile. Dimensions: length kept – 6 cm; thickness – 3 cm (fig. 3/6).
7. Reddish handle fragment; ovoid profile. Dimensions: length kept – approx. 11 cm; thickness – 4×2 cm (fig. 3/7).
8. Reddish amphora foot. Dimensions: stored height – approx. 11 cm; bottom diameter – 5.5 cm (fig. 4/1).
9. Fragment of amphora handle with wall; ovoid profile; has a stamp, unfortunately completely damaged as a result of corrosion. Dimensions: thickness – approx. 2.5 cm. Stamp dimensions – 5×1 cm (fig. 4/2).

Produsele transportate de aceste ambalaje provin din zona sud-pontică și din cea egeeană.

The products transported by these packages come from the South Pontic and Aegean areas.

4. Amfore pentru transportul vinului, provenite din zona egeeană

În lotul analizat, cele mai numeroase fragmente de toarte aparțin amforelor de Thassos (fig. 3/1-3, 5-7), la care putem adăuga și un picior (fig. 4/1). Acest lucru nu este de mirare, întrucât Thassos reprezintă unul dintre centrele cele mai bine atestate în spațiul dintre Carpați și râul Bug (Mateevici 2007, 65). În ceea ce

4. Amphorae for transporting wine, from the Aegean area

In the analyzed group, the most numerous fragments of handcrafts belong to the amphorae of Thassos (fig. 3/1-3, 5-7), to which we can add a base (fig. 4/1). This is not surprising, as Thassos is one of the best attested centers in the area between the Carpathians and the Bug River (Mateevici 2007, 65). Regarding the chronology of the

privește cronologia pieselor, piciorul poate fi încadrat cu destul de multă certitudine pe parcursul secolului IV a. Chr. Referitor la capacitatea de transport a acestui tip de amfore, ea prezintă valori medii, cu diferențe în funcție de diferitele tipuri / subtipuri ale acestor amfore (Mateevici 2007, 38-39). Vinul de Thassos era considerat a fi unul de calitate superioară, apreciat de aristocrația populațiilor sedentare din spațiul nord-vest pontic (Mateevici 2007, 117).

Un interes deosebit îl prezintă un fragment de toartă aparținând unei amfore de Rodos, care a avut o șampilă (fig. 4/2). Din păcate, ca urmare a coroziunii, aceasta nu mai este lizibilă. Din punct de vedere cronologic, aparține secolului III a. Chr. Acest tip de amfore pătrunde în număr mai însemnat în perioada secolelor III-II a. Chr., îndeosebi în spațiul situat între Siret și Prut (Mateevici 2007, 99). Aveau o capacitate de transport destul de considerabilă, cuprinsă între 27-29 litri (vezi discuțiile la Mateevici 2007, 46).

5. Amfore pentru transportul vinului, provenite din zona sud-pontică

Două dintre torți (fig. 3/4, 7) aparțin unor amfore de Heracleea. În spațiul est-carpatic, acest tip de amfore apare începând cu primul sfert al secolului IV a. Chr., fiind unul bine reprezentat (Mateevici 2007, 72). Numărul mare al acestor amfore se datorează, poate, și capacității destul de reduse de transport a acestor recipiente, care oscila între 7-9 litri (vezi discuțiile la Mateevici 2007, 40-41). Numărul lor mare se poate explica și prin faptul că imitau destul de bine forma

pieces, the foot can be framed with quite a certainty during the 4th century BC. Regarding the transport capacity of this type of amphorae, it presents average values, with differences depending on the different types / subtypes of these amphorae (Mateevici 2007, 38-39). Thassos wine was considered to be of superior quality, appreciated by the aristocracy of sedentary populations living in the northwestern Pontic area (Mateevici 2007, 117).

Of particular interest is a fragment of a handle belonging to an amphora of Rhodes, which had a stamp (fig. 4/2). Unfortunately, due to corrosion, the stamp is no longer legible. From a chronological point of view, it belongs to the 3rd century BC. This type of amphorae enters in greater numbers during the 3 - 2nd centuries BC, especially in the space between Siret and Prut (Mateevici 2007, 99). They had a considerable transport capacity, between 27-29 liters (see the discussions in Mateevici 2007, 46).

5. Amphorae for transporting wine, from the South Pontic area

Two of the handles (fig. 3/4, 7) belong to amphorae of Heracleea. In the Eastern Carpathian area, this type of amphorae appears starting with the first quarter of the 4th century BC, being a well-represented one (Mateevici 2007, 72). The large number of these amphorae is due, perhaps, to the rather low transport capacity of these containers, which ranged from 7 to 9 liters (see the discussions in Mateevici 2007, 40-41). Their large number can also be explained by the fact that they mimicked quite well the shape of Thassos amphorae. In the context in which, as mentioned above, the wine from this Aegean center was

amforelor de Thassos. În contextul în care, așa cum am menționat mai sus, vinul din acest centru egeean era foarte apreciat, centrele de la Heracleea sau Sinope au copiat forma vasului.

6. Discuții

Deși investigațiile arheologice s-au rezumat la periegeze și la un sondaj de o amploare redusă, cetatea de la Poiana Mănăstirii-Între Șanțuri a oferit un material amforistic destul de variat. Este interesant de observat că, din totalul fragmentelor ceramice recuperate până acum, cele grecești reprezintă un procent destul de însemnat, undeva între 5 și 10%, ceea ce, în opinia noastră, nu este numai un simplu rod al întâmplării. În ciuda faptului că, aparent, cetatea nu a fost una intens locuită, materialul arheologic recuperat este destul de expresiv în ceea ce privește problematica relațiilor comerciale.

Amforele puteau fi aduse pe râurile Prut sau Siret, iar de acolo transportate mai departe pe rute de uscat cu ajutorul căruțelor sau animalelor de povară. Dacă transportul unor recipiente de mici dimensiuni trebuia să fi fost relativ facil, transportul celor de capacitate mai mari implica un anumit efort, mai ales în zonele cu un relief mai accidentat. E important de luat în considerare și prețul mare, uneori destul de prohibitiv al unor astfel de recipiente. În Atena, de pildă, o amforă de Chios costa 100 de drahme, în timp ce prețul unui bou era de 60. Cu siguranță că aici, în afara lumii mediteraneene, date fiind dificultățile de transport, prețul va fi fost și mai mare (Mateevici

very popular, the centers from Heracleea or Sinope copied the shape of the vessel.

6. Discussions

Although the archaeological investigations were limited to field surveys and a test-digging, the fortress from Poiana Mănăstirii-Între Șanțuri offered a rather varied amphorae material. It is interesting to note that, of the total ceramic fragments recovered so far, the Greek ones represent a fairly significant percentage, somewhere between 5 and 10%, which we consider is not accidental. Despite the fact that, apparently, the fortress was not intensely inhabited, the recovered archaeological material is quite expressive in terms of trade relations.

Amphorae could be brought on the Prut or Siret rivers, and from there further transported on land routes via carts or pack animals. If transporting small containers should have been relatively easy, transporting larger ones involved some effort, especially in areas with more rugged terrain. It is important to consider the high price, sometimes quite prohibitive of such containers. In Athens, for example, an amphora of Chios cost 100 drachmas, while the price of an ox was 60. Certainly here, outside the Mediterranean world, given the difficulties of transportation, the price would have been even higher (Mateevici 2007, 107) and these pieces were not available to everyone.

Related to this last aspect, the investigations we have carried out so far in the Dobrovăț microzone, located at about 25 km in a straight line to the east, have drawn us, so far, a rather different landscape. The excavations we

2007, 107), iar aceste piese nu erau la îndemâna oricui.

Legat de acest ultim aspect, investigațiile pe care le-am desfășurat până acum în microzona Dobrovăț, situată la cca 25 de km în linie dreaptă spre est, ne-au creionat, până în momentul de față, un peisaj destul de diferit. Cercetările din fortificația de pe *Cetățuia* de la Dobrovăț (Berzovan, Borangic 2019, 277-295), ca și săpătura realizată anul acesta în așezarea nefortificată cu două niveluri din punctul Dobrovăț-*La Livadă*, deși au dus la recuperarea unei mari cantități de materiale ceramice, dintre acestea fragmentele de amfore reprezintă un procent infim, constând până în acest moment câteva bucăți. Sigur, în această etapă este prematur a emite concluzii, dar cu siguranță continuarea cercetărilor va permite, în timp, conturarea rutelor comerciale, dar și a centrelor de distribuție, prin care bunurile provenite din lumea mediteraneeană erau difuzate către ținuturile de la răsărit de Carpați, dominate de marile cetăți de pământ și lemn ale geților.

Mulțumiri

Aducem mulțumiri colegului nostru dr. Honcu Ștefan (Institutul de Arheologie din Iași) pentru ajutorul oferit în determinarea materialului amforistic, precum și preotului paroh Cezar Ionel Mai (Țibana) pentru facilitarea investigării materialelor.

made in the Dobrovăț Fortress (Berzovan, Borangic 2019, 277-295), as well as the excavation carried out this year in the unfortified settlement with two levels from Dobrovăț-*La Livadă* point, although they led to the recovery of a large amount of ceramic materials, of these, however the number of discovered Greek Amphorae is very small, consisting of only a few pieces. Of course, at this stage it is premature to issue conclusions, but certainly further research will allow, over time, the identification of the trade routes and distribution centers through which goods from the Mediterranean world flowed into the eastern Carpathian lands, dominated by the great earth and wood fortifications of the Getae.

Thanks

We thank our colleague Dr. Honcu Ștefan (Institute of Archeology from Iași) for the help offered in determining the amphorae material, as well as the parish priest Cezar Ionel Mai (Țibana) for facilitating the investigation of the materials.

Bibliografie / Bibliography

Berzovan 2016: A. Berzovan, Considerații privind două cetăți getice din Podișul Moldovei: Poiana Mănăstirii - Între Șanțuri și Dobrovăț - Cetățuia, jud. Iași (sec. V-III î. Hr.). In: (Ed. S. Forțiu) Arhevest IV. In Honorem Adrian Bejan. Interdisciplinaritate în Arheologie și Istorie, I (Szeged 2016), 215-246.

Berzovan et al. 2017: A. Berzovan, S. Enea, D. Boghian, C. Mischka, I. Tasimova, R. Pîrnău, Cetatea getică de la Poiana Mănăstirii - Între Șanțuri, comuna Țibana, jud. Iași. In: (Ed. S. Forțiu) Arhevest V. In Honorem Doina Benea. Interdisciplinaritate în Arheologie și Istorie (Szeged 2017), 305-323.

Berzovan 2019a: A. Berzovan, Cetăți din epoca fierului în zona nordică a Podișului Central Moldovenesc (sec. V-III î. Hr.). Acta Musei Tutovens XV, 2019, 77-101.

Berzovan 2019b: A. Berzovan, Iron Age forts in the Northern Part of the Central Moldavian Plateau (5th - 3rd centuries BC). In: (Eds. V. Sîrbu, C. Schuster, D. Hortopan) Border Guards of the Passes, from the Fortresses and the Graves. The Bronze and Iron Ages (Târgu-Jiu – Brăila 2019), 45-70.

Berzovan, Borangic 2019: A. Berzovan, C. Borangic, Dobrovăț - Cetățuia, jud. Iași. Campania 2019. In: (Ed. S. Forțiu) Arhevest VII. In Honorem Sabin Adrian Luca (Timișoara 2019), 277-295.

Chirica, Tanasachi 1985: V. Chirica, M. Tanasachi, Repertoriul arheologic al județului Iași, II (Iași 1985).

Enea et al. 2017. S. Enea, A. Berzovan, D. Boghian, C. Mitschka, I. Tasimova, Poiana Mănăstirii, com. Țibana (jud. Iași). Punct: Între Șanțuri. In: Cronica Cercetărilor Arheologice. Campania 2018 (București - Sibiu 2019), 403-405.

Mateevici 2007: N. Mateevici, Amforele grecești din mediul barbar în nord-vestul Pontului Euxin în sec. VI – începutul sec. II a. Chr. (Chișinău 2007).

Teodor 1984: S. Teodor, Cu privire la relațiile dintre geții est-carpatici și lumea greco-macedoneană. Acta Moldaviae Meridionalis V-VI, 1984, 155-167.

Dr. Alexandru Berzovan

Institutul de Arheologie,
Academia Română, Filiala Iași, România
e-mail: berzovanalexandru@gmail.com

Dr. Dumitru Boghian

Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava
România
e-mail: dumitruboghian@yahoo.com

Dr. Sergiu Enea

Liceul Teoretic Ion Neculce din Târgu Frumos
România
e-mail: eneasergiu2014@yahoo.com